

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

СВЕТОЗАР ЋОРОВИЋ
(1875 - 1919)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2000

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

51

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Весна Укропина

СВЕТОЗАР ЋОРОВИЋ

Светозар Ћоровић родио се 29. маја 1875. године у Мостару, у трговачкој породици. Његов отац био је политички активан и опредељен човек. Са симпатијом је пратио рад српске опозиционе странке у Војводини којој је на челу стајао Светозар Милетић. У Ћоровићеву кућу долазила је новосадска *Застава*, лист који је пратио и подстицао развитак српске националне мисли у Босни и Херцеговини и у коме су сарађивали представници србијанске опозиције, критикујући политику Обреновића.

Рано дјетињство Светозара Ћоровића пада у године у којима су успомене на посљедњи устанак против Турака биле још сасвим свјеже. Као дјечак од седам година доживљавао је утиске везане за један други устанак, сада против новог окупатора, устанак који није донио никаквог олакшања и само је показао снагу и безобзирност нове власти. Причања о првом и сјећања на овај други устанак нашли су свога одраза у Ћоровићевом књижевном дјелу.

Обдареност за писање показао је Ћоровић врло рано. Већ у својој четрнаестој години објавио је своје прве радове, дјечје пјесме у сомборском листу *Голубу*. Касније се Ћоровић више није враћао поезији.

Убрзо послје објављивања ових пјесама сусрећемо Ћоровићеве радове у читавом низу часописа: у *Јавору*, *Босанској вили*, *Отаџбини*, *Стражилову*, *Летопису* и најзад у *Српском књижевном гласнику*. Године 1896, заједно са Алексом Шантићем, Ћоровић учествује у покретању књижевног часописа *Зоре*, који је излазио у Мостару све до 1901. године.

Славко Мићановић, 1951

Тешко је замислити обимнији рад у скученијем оквиру но што је Ћоровићев. Он је повадио, и небројено пута варирао, читав низ типова и жанр-сличица и из средине која је не само уска но махом и без

могућности развоја, дао је безброј прекрасних мозаика. Тај култ за средине којих нестаје имају скоро сви наши приповедачи. И Ђоровић му се у толикој мери посветио да ће његов рад остати у нашој књижевности у првом реду као једна уметност прошлости, као једно чување успомена. И његов стил, стил је скице и силуете, стил који даје живота сенкама. Ђоровић је доста радио и на роману и на драми; но како није мењао стила, то га репрезентују његове краће приче и скице, јер је у овима стил и уметнички темперамент пишчев у потпуном складу са књижевном врстом. И као што време не одузима вредност успомена, неће је одузети ни причама Светозара Ђоровића.

Аница Савић Ребац, 1919

Какву нам је слику тла, времена и људи оставио Светозар Ђоровић? Он је приказао Херцеговину, градску и сеоску, с краја деветнаестог и почетка двадесетог столећа, када је Аустрија мењала у њој дотадашњи ред ствари војском, полицијом, чиновништвом, индустријом. Бегови, мада нису изгубили повластице, сиромашили су не сналазећи се никако у новим приликама; један део њихов селио се напуштајући с тугом родитељске гробове "обрасле маховином". Кметови - сваки други земљорадник - били су и даље раја. Слободни сељаци посртали су под ударцима пореза и дугова, које су сакупљали "десетинари" и "поропчије"...

Узимајући грађу из живота око себе, Ђоровић ју је, махом без великог одабирања, бацао на хартију. Он се задржавао при анегдоти, коју је развијао само дијалогом, и то неодређеним, тако да су се личности кроза њ једва назирале. Није описивао природу. Ни у слику психолошких стања није се упуштао. Већином такав, писац лаких цртица, Ђоровић као да није био савременик размаха српске модерне, већ савременик почетка српске реалистичке књижевности.

Владан Неђић, 1970

Светозар Ђоровић је један од најчитанијих писаца наше књижевности. Његово име је продрло у широке читалачке редове, и, ако би плебисцитом имало да се решава којим приповедачима ће се дати првенство у нашој литератури, Ђоровић би зацело био један од најславнијих. Он је својом шареном и препуном галеријом више или мање необичних, могло би се рећи егзотичних типова, занимљивих самих собом и допадљиво насликаних, умео да освоји интерес свих

читалачких кругова. У његовој способности да уочи и да учено интересантно представи, могу наћи задовољства и засићени књижевни духови, исто тако као што и просечни читалац ужива у шаренилу његове средине и занимљивом и живом причању. То ће рећи да дело Светозара Ћоровића има лепу врлину да је од општег интереса. Без неке нарочите снаге да ствари дубоко промотри и да дело расветли продорним психолошким погледима, и да га мислено поткрепи, као и без особите експресивне моћи која би његове творевине емотивно нарочито обележила, Светозар Ћоровић ће остати као врло пријатан и вешт приповедач-сликар, који је изванредно живописно оцртао једну необичну средину.

Милан В. Богдановић, 1921

Што се Ћоровића тиче, рекао бих да у његову досадашњем раду нема много трагова о запрестајању уз једну или другу литерарну школу; једино што се код њега опажа, то је неки заиста чудновати психички дуализам, који га с једне стране гони да његује култ видљиве љепоте и даје израза својој чежњи за уживањем, док га с времена на вријеме опет видимо гдје се са много пијетета обзире на људске биједи и вољно застајкује на онима који трпе. Но тај се дуализам даје можда објаснити тиме, што се оријентални појмови о животу и материјална немаштина, дакле људска биједа, мало гдје тако блиско додирују као у средини у којој Ћоровић живи.

Марко Цар, 1906

А Светозар Ћоровић је од почетка овога века па до историјске катаклизме од 1914, био приповедач Херцеговине, онако као што је, у исто време, Кочић био приповедач Босне, Типико Далмације, Бора Станковић Србије. То је последња генерација наших реалиста, која је настављала рад Лазе Лазаревића, Глишића, Ј. Веселиновића, Симе Матавуља и Стевана Сремца. После промашених националних напора Србије и српскога народа ван ње у шестој, седмој и осмој деценији прошлога столећа, после Берлинског конгреса и Сливнице, - то ће рећи скупих жртава за горко искуство, - романтичарску егзалтацију у нашој књижевности заменио је скептичнији поглед на живот и појава наших реалиста. Лиричари су се затворили у себе; приповедачи и романари су спуштали поглед земљи.

Сима Пандуровић, 1929

Књижевни опус овога писца обиман је не само бројношћу дјела него и обухватом животне материје, па и разноврсношћу књижевног обликовања. То дјело је неуједначено, велик број Ћоровићевих текстова остао је без књижевне вриједности, у највећем броју позитивне и негативне црте стоје видно испољене једне покрај других. Али Ћоровић је и у недовољно продубљеним и непречишћеним облицима свога приповиједања знао да освијетли веома значајне животне појаве и истакне маркантне црте људских нарави. Оставио је знатан број слика из живота и обиљежио знатан број типова нашег народног менталитета какве није описао нико прије њега или бар нико као он...

У обимном Ћоровићевом дјелу остаје низ текстова од несумњивог документарног значаја у разним видовима, више од десетак цртица и приповједака несумњиве књижевне вриједности (*Богојављенска ноћ*, *Ибрахим-бегов ћошак*, *Другови*, *Хакија*, *Синџа*, *Махалска чесма*, *Марков инат*, *Пендек*, *Посета*, *У ноћи* и друге), те сијасет слика, описа људских нарави и односа, освјетљења и наговјештаја о једном свијету какав је био, али, коначно, чини се о томе је увијек ријеч: и о животу какав бива и какав може бити.

Бранко Милановић, 1967

***

Поводом сто двадесет пет година рођења Светозара Ћоровића Библиотека Матице српске приредила је изложбу о његовом стваралаштву. Отворена је у витринама испред Свечане сале Матице српске од 3. до 31. маја 2000. године. Коришћена је грађа из збирки БМС и Рукописног одељења Матице српске (РОМС).

КАТАЛОГ

Године 1897 херцеговачки песници Светозар Ђоровић и Алекса Шантић посетили су своје пријатеље у Београду, где су дочекали с највећим одушевљењем. Том приликом сликали су се са својим пријатељима. На слици с лева, седе: Светозар Ђоровић (+), Слободан Јовановић, Симо Матавуљ (+), Милорад Митић (+), Алекса Шантић (+), Јанко Веселиновић (+); стоје: Миле Павловић, Атанасије Шола, Радоје Домановић (+), Светозик Јакшић (+), Љубомир Оборина, Риста Одавић, Јован Сатерлић (+).

ДЕЛА

1. Целокупна дела / Светозар Ђоровић. - Београд : Народна просвета, [1932]. - 6 књ.
2. Дјела / Светозар Ђоровић. - Сарајево : Свјетлост, 1952-1954. - 3 књ.
3. Sabrana djela / Svetozar Ćorović. - Sarajevo : Svjetlost, 1967. - 10 књ.
4. Овако ради! / Светислав. У: Голуб. - 11, 7 (1889), стр. 106.
5. Полетарке / од Свет. Ђоровића. - Мостар : В. М. Радовић, 1894. - 48 стр.

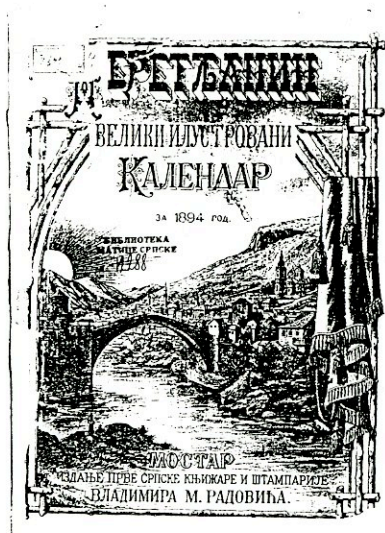
6. Из Херцеговине. - У Београду : С. Ђорђевић, 1896. - 112 стр.
7. Марков гријех / написао Свет. Ђоровић. - Београд : [б. и.], 1896. - 126 стр.
8. Крвни мир / за народ написао Свет. Ђоровић. - Мостар : Штампарија Књижаре Пахер и Кисић, 1897. - 73 стр.
9. Из моје домовине / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Пахер и Кисић, 1898. - 167 стр.
10. Из Мостара / од Свет. Ђоровића. - У Београду : Д. М. Ђорић, [1898]. - 83 стр.

11. Разорено гнијездо / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Пахер и Кисић, 1898. - 145 стр.
П. о.: Зора; 1898.
12. Двије шаљиве игре / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Пахер и Кисић, 1899. - 76 стр., [1] лист с ауторовом сликом
13. Записци из касабе. Књ. 1 / Свет. Ђоровић. - Београд : Савић и Комп., [1901]. - VIII, 304 стр.
14. Цртице / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Пахер и Кисић, 1901. - 141 стр.
15. Босна и Херцеговина у хрватској приповијести / Свет. Ђоровић. У: Летопис Матице српске. - 208, 4 (1901), стр. 110-120.
16. У часовима одмора / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Штампарско-умјетнички завод Пахера и Кисића, 1903 - 1910. - 4 књ.

17. Женидба Пере Карантана / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Штампарско умјетнички завод Пахера и Кисића, 1905. - 170 стр.
18. Liebe und Leben im Herzogland. - Leipzig : Deutsche Verlagsactiengesellschaft, 1906. - XIV, 167 стр., [1] list s autorovom slikom
19. Стојан Мутикаша / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Штампарско-умјетнички завод Пахера и Кисића, 1907. - 511 стр.
20. Моји познаници / Свет. Ђоровић. - У Мостару : Штампарско-умјетнички завод Пахера и Кисића, 1909. - 137 стр.

21. Комшије / Свет. Ђоровић. - У Сарајеву : Исламска дионичка штампарија, 1911. - 246 стр.
П. о.: Босанска вила.
22. O lásce a životě v Hercegovině / Svetozar Ćorović. - Praha : J. Otto, [1911]. - 147 str.
23. Дивљак / Светозар Ђоровић. - Београд : Нова штампарија Давидовић, 1913. - 86 стр.
24. Зулумћар / написао Светозар Ђоровић. - Дубровник : Матица српска, 1913. - 98 стр.
25. Јарани : приповетка Светозара Ђоровића. - У Новом Саду : Матица српска, 1913. - 263 стр.

26. Белешке једног таоца / Светозар Ђоровић. - Београд ; Сарајево : И. Ђ. Ђурђевић, 1919. - 49 стр.
27. Брђани / Свет. Ђоровић. - Београд ; Сарајево : И. Ђ. Ђурђевић, 1919. - 122 стр.
28. U ćelijama / Svetozar Ćorović. - Zagreb : Matica hrvatska, 1919. - 130 str.
29. Међу својима / Светозар Ђоровић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1921. - VIII, 198 стр.
30. Horáci / Svetozar Ćorović. - V Praze : Melantrich, 1926. - 124 str.

31. Hodja Saleek / by Svetozar Chorovitch. U : Two Yugoslav stories / rendered into English by James W. Wiles. - Cambridge : University Press, 1931. - Str. 35-57.
32. Стојан Мутикаша / Светозар Ђоровић. - Београд : Просвета, 1950. - 244 стр.
33. Стојан Мутикаша / Светозар Ђоровић. - Београд : Рад, 1954. - 374 стр., [1] лист с ауторовом сликом
34. Stojan Mutikaša / Svetozar Ćorović. - Sarajevo : Svjetlost, 1966. - 298 str.
35. Stojan Mutikaša / Svetozar Ćorović. - Sarajevo : Svjetlost, 1966. - 271 str.
36. Изабране странице / Светозар Ђоровић. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1970. - 384 стр., [1] лист с ауторовом сликом
37. Svetozar Ćorović : dokumentarna građa / [redaktori Muhsin Rizvić, Boris Ćorić]. - Sarajevo : Muzej književnosti Bosne i Hercegovine, 1972. - 225 str.
38. Stojan Mutikaša / Svetozar Ćorović. - [1. [bibliofilsko] izd. u ediciji Male biblioteke]. - Mostar : Prva književna komuna, 1975. - 264 str.
39. Kein Scheideweg / [Dramaturg] Milosav Marinković. - Mostar : Volkstheater, 1981. - 45 str.
40. Мајчина султанија / Светозар Ђоровић. - Београд : Нолит, 1982. - 307 стр.
Први пут објављено 1906.
41. У мраку / Светозар Ђоровић. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 1997. - 95 стр.

ЛИТЕРАТУРА

42. Светозар Ђоровић, српски књижевник / Ј.[Јован] Дучић. У: Босанска вила. - 15, 22 (30. нов. 1900), стр. 305-309.
43. Један српски приповедач : Св. Ђоровић, Цртице / Богдан Поповић. У: Српски књижевни гласник. - 3, 3 (1. авг. 1901), стр. 221-229.

44. На гроб Светозару Ђоровићу / Исидора Секулић. У: Књижевни југ .
- 2, 3, 9-10 (16. мај 1919), стр. 385-389.
45. Последњи Ђоровићев роман / Милан В. Богдановић. У: Просветни
гласник. - 38 (1921), стр. 737-744.
46. Светозар Ђоровић / Милан Ђуковић. - Сарајево : писац, 1929. - 14
стр.
П. о.: Преглед.
47. Светозар Ђоровић / Сима Пандуровић. У: Летопис Матице српске.
- 103, 321, 1 (јули 1929), стр. 34-43.

I 2350,
СВЕТОЗАР ЂОРОВИЋ

У ЧАСОВИМА
ОДМОРА

ЦИТИРАЊЕ, СЛИКЕ, ЗАПИСИ
ПРИПОМЕНЈЕТКЕ.

ЧЛАНЦИ

У МОСТАРУ, 1937
ИЗДАВАЊЕ ПУБЛИЧНОГ БИБЛИОТЕКАРСКОГ УЧЛАНА

48. Две године "Неретљанина" у редакцији Светозара Ђоровића /
Јован Радуловић. У: Прилози за књижевност, језик, историју и
фолклор. - 15, 1-2 (1935), стр. 198-201.
49. Мостарски књижевни покрет уочи изласка "Зоре" и утицај
Војводине на мостарску књижевну средину / Јован Радуловић. У:
Летопис Матице српске. - 111, 348, 1 (јули-август 1937), стр. 50-59.
50. Светозар Ђоровић / Славко Леовац. У: Портрети српских писаца
XIX века / Славко Леовац. - Београд : Српска књижевна задруга,
1978. - Стр. 390-400.

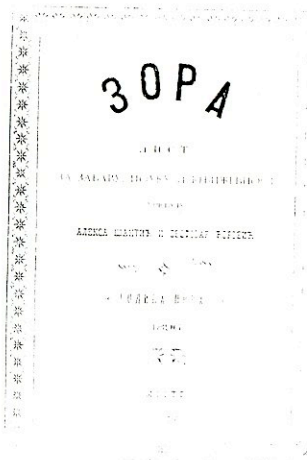
51. Istok u pripovetkama Svetozara Ćorovića / Ivan Šop. U: Istok u srpskoj književnosti / Ivan Šop. - Beograd : Institut za književnost i umetnost, 1982. - Str. 151-165.
52. Priče Svetozara Ćorovića / Branko Milanović. U: Doticaji i zračenja / Branko Milanović. - Banja Luka : Glas, 1987. - Str. 103-117.
53. Svetozar Ćorović : pripovjedač i njegova priča / Zdenko Lešić. U: Pripovjedači / Zdenko Lešić. - Sarajevo : "Veselin Masleša", 1988. - Str. 21-74.
54. Svetozar Ćorović i folklorna melodrama / Josip Lešić. U: Vrijeme melodrame / Josip Lešić. - Sarajevo : Svjetlost, 1989. - Str. 44-65.
55. Preobražaji i dostignuća proze Svetozara Ćorovića / Radovan Vučković. U: Od Ćorovića do Ćopića / Radovan Vučković. - Sarajevo : Oslobođenje, 1989. - Str. 5-63.

УРЕЂИВАЧКИ РАД

56. Неретљанин : велики српски илустровани календар за просту годину 1894. / уз сарадњу српских књижевника уређује Светозар Н. Ћоровић. - Мостар : Прва српска књижара и штампарија Владимира М. Радовића, 1893. - 134 стр.
57. Позив на претплату [Зоре] / Алекса Шантић, Светозар Ћоровић. У : Луча. - 2, 4 (април 1896), стр. 182.
58. Зора : лист за забаву, поуку и књижевност / уређују Алекса Шантић и Светозар Ћоровић. - Год. 1 (1896) - год. 6 (1901). - Мостар : Алекса Шантић и Светозар Ћоровић. - Илустр. ; 27 см. Год. 1 (1896) бр. 1-9
59. Општај / Свет. Ћоровић. У : Зора. - 2,12 (31. дец. 1897), стр. 412.
60. Просвјета : српски народни календар за годину 1905. / уредио Свет. Ћоровић. - [Б. м.] : Просвјета, друштво за помагање Срба ђака из Босне и Херцеговине, 1904. - 128 стр.

ФАКСИМИЛИ

61. Писмо Светозара Ђоровића Милану Савићу писано у Мостару 19. јануара 1896. године (РОМС, 431)
62. Писмо Светозара Ђоровића Јовану Ђорђевићу писано у Мостару 18. априла 1896. године (РОМС, 22.590)
63. Писмо Светозара Ђоровића Тихомиру Остојићу писано у Мостару 1912. године (РОМС, 467)
64. Писмо Светозара Ђоровића Управи Матице српске писано у Мостару 17. септембра 1912. године (РОМС, 466)

65. Ђоровићев књижевни приказ песама Алексе Шантића (РОМС, М.5442)
66. Родна кућа Светозара Ђоровића
67. Светозар Ђоровић у младости
68. Светозар Ђоровић и Алекса Шантић у посети пријатељима у Београду 1897. године
69. Светозар Ђоровић са пријатељима

СВЕТОЗАР ЋОРОВИЋ
1875 - 1919

ИЗДАВАЧ
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Ксенија Светличић и Весна Укропина

ПРИПРЕМА
Тихомир Светличић

УМНОЖАВАЊЕ
Миранда Бадњар

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
60 примерака